

СТЕФАНИШИН О.В., доктор економічних наук,
професор кафедри економіки України,
Львівський національний університет імені І. Франка

СТРУКТУРНЕ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ (рецензія на монографію Васіної А.Ю.)

Васіна А.Ю. Структурне реформування національної економіки: методологічні та інституційні аспекти: [монографія] / А.Ю. Васіна. – Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2017. – 392 с.

Монографія «Структурне реформування національної економіки: методологічні та інституційні аспекти» кандидата економічних наук, доцента, докторанта кафедри менеджменту та публічного управління Тернопільського національного економічного університету Васіної Алли Юріївни присвячена дослідженню проблем структурного реформування національної економіки.

Агресивне і динамічне середовище функціонування національної економіки висуває перед нею цілий ряд складних завдань, пов'язаних із: усуненням наслідків та запобіганням подальшому поглибленню економічної і соціально-політичної кризи в країні; необхідністю задоволення всезростаючих суспільних потреб на основі пошуку резервів забезпечення збалансованості складових сталого розвитку; формуванням можливостей захисту національних інтересів й закріпленням позицій у глобалізованому світогосподарському просторі; набуттям спроможності адекватного реагування на виклики динамічного поступу промислової революції, посиленням конкуренції на світових ринках; забезпеченням зваженого балансування між перманентною паралельною появою нових можливостей й загроз в умовах швидкого поширення кризових явищ; необхідністю заміни наздоганяючої моделлю поступу випереджаючої. Формування базових передумов ефективного вирішення цих складних завдань знаходиться у площині вироблення дієвих механізмів комплексного

подолання структурних деформацій, удосконалення структури національної економіки на засадах системного структурного реформування, належно забезпеченого в інституційному плані.

В цьому зв'язку монографія А.Ю. Васіної «Структурне реформування національної економіки: методологічні та інституційні аспекти», яка змістовно зорієнтована на теоретико-методологічне обґрунтування концепції формування інституційного забезпечення структурного реформування національної економіки та вироблення наукових рекомендацій щодо її практичної реалізації, є надзвичайно актуальною та своєчасною.

Рецензована монографія складається з викладених у логічній послідовності п'яти розділів, які мають досить чітку, коректну та вичерпну назву, вирізняються комплексністю, масштабністю й детальністю висвітлення важливих в теоретичному й практичному плані проблем інституційного забезпечення структурування національної економіки.

У **першому розділі** монографії автор розкриває роль структурного чинника і структурних трансформацій у функціонуванні економічної системи і обґрунтовано доводить, що забезпечення її цілісності і динамічного розвитку вимагає надання структурним трансформаціям, які детермінуються проявом великої кількості різновекторних чинників, обумовлених лобюванням інтересів учасників економічних відносин, переважаючим впливом процесів ринкового

саморегулювання, цілеспрямованого характеру (с. 17-34). Всебічний розгляд теоретико-методологічних засад цілеорієнтованого структурування економіки дав змогу обґрунтувати доцільність й ефективність структурних перетворень економічної системи на засадах органічного поєднання й оптимізації державних та ринкових регуляторів при визначальній координуючій ролі держави, розкрити сутність структурного реформування економіки з окресленням його складових, мети, цілей, принципів, моделей, механізмів реалізації (с. 43-55). На основі узагальнення положень інституціональних теорій та врахування специфіки процесів, які визначають особливості структурного реформування економіки, автором сформульовано сутність поняття «інституційне забезпечення структурного реформування економіки», визначено його складові та методологічні засади формування (с. 71-82).

Другий розділ присвячено розгляду детермінант структурного реформування національної економіки. Проведений емпіричний аналіз структури національної економіки дав змогу автору ідентифікувати структурні дисбаланси в розрізі її основних видів, діагностувати неспроможність забезпечувати досягнення цілей соціально-економічного розвитку та зробити висновок про те, що фрагментарні структурні трансформації, спричинені імпульсивними впливами ринкових інститутів та ситуаційним реагуванням владних інституцій на загострення проблем соціально-економічного розвитку знаходили вираз у незначній структурній корекції, і, не набули системності, яка б дозволила вийти на траєкторію структурної перебудови національної економіки (с. 85-106). Необхідність проведення невідкладного системного структурного реформування національної економіки підтверджують емпірично обґрунтовані висновки автора про те, що структурна недосконалість національної економіки є бар'єром формування і закріплення її конкурентоспроможності, простежується замикання кола поглиблення негативних взаємовпливів між структурними та

конкурентними характеристиками національної економічної системи, коли структура останньої не забезпечує необхідні передумови для формування і закріплення конкурентних переваг, а низька конкурентоспроможність не сприяє розвитку ресурсного потенціалу удосконалення структури економіки (с. 125). Ідентифіковано глобалізаційні виклики, що вимагають першочергового врахування в процесі структурного реформування національної економіки і забезпечення адекватного реагування на які дозволило б їй органічно ввійти у світогосподарський простір, скористатись новими можливостями глобалізаційного порядку та запобігти пов'язаним з ним загрозам (с. 130-142).

У **третьому розділі** розкрито механізми структурного реформування національної економіки. Заслугує на увагу запропонований суб'єктно-інтеграційний підхід до аналізу інституційного середовища структурних перетворень національної економіки, що дало автору змогу: визначити основні групи економічних інтересів, для реалізації яких формуються певні підсистеми інститутів; врахувати особливості мотиваційної складової економічної поведінки суб'єктів економічних відносин; розглянути інститути у взаємозв'язку з інституціями-організаціями, які забезпечують їх формування, перегляд, удосконалення, адаптацію, ліквідацію, відображаючи цільову функцію певних інституцій; здійснити аналіз комплементарності та взаємодії інститутів у рамках інституційного середовища структурних перетворень національної економіки (с. 148-149). Наведені у монографії підходи до аналізу організаційно-функціонального механізму структурного реформування є цінними в контексті обґрунтування рекомендацій щодо його удосконалення і забезпечення чіткої логіки проведення структурних реформ, визначення варіантів поєднання інститутів структурних змін в рамках реалізації управлінських механізмів забезпечення структурних перетворень та окреслення інституцій, для залучення до вироблення та реалізації важелів цілеспрямованого впливу

на структуру національної економіки з метою забезпечення досягнення цілей суспільного розвитку (с. 190-204). Серед важливого доробку автора монографії заслуговує на увагу ідентифікація проблем інноваційно-інвестиційного механізму структурування економіки та наведені рекомендації щодо їх усунення з використанням мережевого, проектного, стратегічного підходів (с. 212-214; с. 223-224; с. 225-226). Аргументовано доведено, що прогресивні структурні перетворення можуть бути забезпечені тільки на основі формування ефективних механізмів розвитку власності, основу яких складає гарантування і захист власності, створення сприятливих умов для її використання й розширення, забезпечення компромісу між очікуваннями власника і рамковими умовами збереження й розвитку його власності (с. 230-241).

Четвертий розділ монографії присвячено концептуалізації формування інституційного середовища структурного реформування економіки. Цінними у теоретичному й практичному аспекті є розробки автора, що стосуються: моделювання інституційного середовища, з наведенням алгоритму формування інституційних умов структурної модернізації економіки й підтримання їх в актуальному стані (с. 247). Заслуговує на увагу позиція автора щодо надання процесам структурного реформування національної економіки системності й комплексності через забезпечення належної інституціоналізації стратегії структурної перебудови національної економіки, законодавче закріплення її як обов'язкового стратегічного документу в єдиній системі інструментів стратегічного управління соціально-економічним розвитком країни (с. 259-266).

У **п'ятому розділі** наведено рекомендації щодо удосконалення механізмів структурного реформування національної економіки. Слід позитивно відзначити рекомендації щодо забезпечення проведення послідовної структурної політики на основі ефективного використання стратегування, як базового функціонального механізму структурного

реформування національної економіки, який би закладав підґрунтя для введення всієї сукупності регулюючих структуроформуючих впливів в єдину матрицю досягнення стратегічних цілей структурної перебудови (с. 275-280). Автор доводить, що вирішення завдань формування ресурсного базису структурізації національної економіки в орієнтації на інноваційно-технологічний прорив доцільно здійснювати на засадах диверсифікації інвестиційно-інноваційного забезпечення структурної політики, наголошуючи при цьому на необхідності створення для цього базових умов з боку держави (с. 289-292). Слушними є пропозиції автора щодо формування синергетичної моделі здійснення цілеспрямованих структурних перетворень національної економіки, зорієнтованої на системне узгоджене досягнення цілей соціально-економічного розвитку країни та регіонів через синтез національного й регіональних економічних потенціалів, на основі вироблення механізмів забезпечення синергії реалізації завдань структурної політики держави та регіональних структурних політик (с. 305-310).

Підсумовуючи викладене, слід відзначити, що монографія є оригінальним та цілісним дослідженням, що вирішує важливу та актуальну науково-прикладну проблему, вирізняється новизною підходів до вирішення проблем інституційного забезпечення структурного реформування національної економіки, містить обґрунтовані висновки і рекомендації, що мають теоретичну, методологічну і практичну цінність.

Рецензована наукова праця буде корисна для фахівців органів влади, наукових працівників, дослідників і студентів економічного напрямку.